

Voordat we verder gaan met het derde artikel over het kamp moeten we eerst nog iets rectificeren. In het vorige artikel stond een foto van Gerrit Leidekker uit Rotterdam met de schep in de houding voor een barak. In het artikel stond vermeld dat we deze foto van mevrouw Antje Drost hadden gekregen. Dit moet echter zijn mevrouw Antje Hof van de Buursterlaan. Bij deze dus rechtgezet.

Na Dolle Dinsdag (5 september 1944) kwamen de meeste kampen leeg te staan. In het bevrijde gedeelte van Nederland werd de NAD opgeheven. Ten Noorden van de grote rivieren werden de overgebleven NAD-ers onder dwang ingezet voor het bouwen van verschansingen. Het kamp in Donkerbroek stond leeg tot aan 10 april 1945 toen de geallieerden dit gedeelte van Friesland bevrijdden. In eerste aanleg werd het kamp gebruikt om opgepakte NSB-ers in vast te houden, maar dit was van korte duur omdat er een andere bestemming voor het kamp werd gevonden namelijk het Bataljon Friesland.

Informatie over deze episode van het kamp kregen we van de heer Sjerp Haitsma, woonachtig te Drachten. De heer Haitsma had in kamp Donkerbroek zijn opleiding gehad alvorens als oorlogsvrijwilliger (OVW-er) uitgezonden te worden naar Nederlands Indië. Midden april was Nederland grotendeels bevrijd maar Nederlands Indië werd nog steeds bezet door de Japanners. Op initiatief van Prins Bernhard en luitenant Wiersma van de Binnenlandse Strijdkrachten (BS) werd er een bataljon opgericht van vooral Friese jongens met als doel de Japanners uit Nederlands Indië te verdrijven. Deze jongens moesten uiteraard opgeleid worden en werden de kampen Ybenheer en Oranje in Fochteloo en kamp Donkerbroek hiervoor uitgekozen.

De opleiding bestond vooral uit training en deze stuitte in het begin op grote problemen. De oorlogstactieken, wapens en opleiding waren sinds 1940 behoorlijk veranderd. Er waren in het begin geen instructeurs en ook geen voorschriften. Ook beschikte men niet over uniformen en droegen de OVW-ers dan maar overalls van de BS. De eerste weken werd alleen aan sport gedaan en moest men het

NAD kamp 115 Donkerbroek (3)

doen met de wapenkennis van de aanwezige leden van de BS (voormalige verzetslieden). De wapens die men gebruikte waren ook van het voormalig verzet geweest en afkomstig van wapendroppingen tijdens de oorlog. Sport werd in een nabijgelegen weiland beoefend en exercitie gebeurde op de openbare weg. Gaandeweg werd de opleiding steeds beter en gericht.

De teamgeest onder de oorlogsvrijwilligers was groot. Dit blijkt uit de volgende anekdote uit het boek 'Friesland was hier': „In de cafés van het dorpje kwamen nog al eens bezoekers uit Jubbega en omstreken. Van ouds staan bewoners uit deze streken bekend als vechtjassen wien het 'snijden' niet onbekend is. Ze probeerden dan ook regelmatig een robbertje te vechten met de OVW-ers die waarschijnlijk wel een goede partuur zouden vormen. Op een avond ging een wild gerucht door het kamp dat de commandant van de 2e compagnie door een stel Jubbegaasters gemolesteerd was. Grote woede alom. Er werd alarm geslagen en in een mum van tijd stroomde het ganse kamp leeg.

In loopas ging het naar Donkerbroek, een woeste ren van honderden klossende soldatenschoenen. Sommigen wilden in ijver hun bren meenemen maar dat mocht natuurlijk niet. Het moest wel sport blijven. Eenmaal aangekomen werden een aantal kampvechters uitgekozen voor een eerlijk duel met de Jubbegaasters en werd een ontzettingplan beraamt, maar het was al niet meer nodig. Alles wat burger was, jong en oud, had reeds het hazenpad gekozen en in geordende colonnes marcheerden de OVW-ers terug, overwinningssliederen jubelend”.

Er was tijdens de opleiding ook

De bard van Donkerbroek (en het meisje dat geen meisje was).

Tonieltik kamp Donkerbroek 1945.

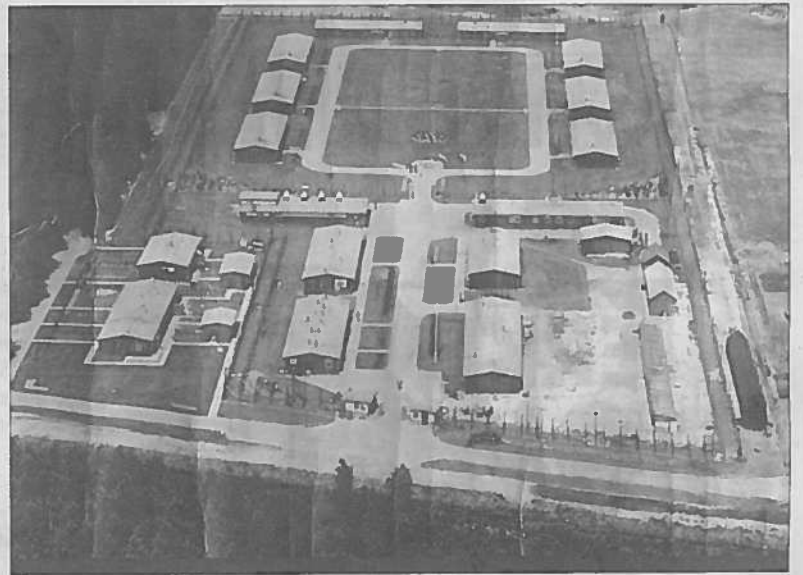
tijd voor vertier in het kamp, zie bijgaande foto's van toneel in het kamp. Op 8 november 1945 komt er een geruisloos einde aan deze episode van het bataljon Friesland. In het donker van de ochtend worden de mannen op Canadese trucks geladen. In de stromende regen klautert men in het kolengruis waar de open vrachtauto's daarvoor gebruikt waren. Er is niemand aanwezig om afscheid van de mannen te nemen. De reis naar Nederlands Indië is voor hen begonnen.

afgebroken om in Veenhuizen weer te worden opgebouwd”. In 1948 wordt de strafgevangenis Bankenbosch in Veenhuizen geopend om in eerste instantie vooral dienstweigeraars te interneren. De barakken van Donkerbroek zijn daar dus gebruikt. Deze barakken hebben nog tot in de jaren 70 van de vorige eeuw dienst gedaan om uiteindelijk vervangen te worden door de nieuwbouw van de latere half open inrichting Groot Bankenbosch”.

Hiermee komen we aan het einde van de geschiedenis van het kamp Donkerbroek welke voor veel men-

— Het O.V.W.-ers-kamp te Donkerbroek wordt afgebroken om te Veenhuizen weer te worden opgebouwd.

Hepkema's Courant van 22 september 1947.

NAD kamp/Luchtfoto Bankenbosch, Veenhuizen.

Het kamp staat dan opnieuw leeg. We zijn nog op een krantenartikel uit de Leeuwarder Koerier van mei 1946 gestuit waarin melding wordt gemaakt dat de Psychologische Dienst van het Ministerie van Oorlog, tijdelijk gevestigd in het Kamp Donkerbroek, de eerste prijs wint bij de eerste Juliana Wandeltocht georganiseerd door de Politie Sportvereniging in Heerenveen.

In 1947 is het dan echt gebeurd. In de Hepkema's Courant van 22 september 1947 lezen we dat “het voormalig OVW-kamp bij Donkerbroek wordt

sen een bewogen en gedenkwaardige periode in hun leven is geweest. Tegelijkertijd is het voor veel van de huidige inwoners van Donkerbroek een onbekend stuk geschiedenis van het dorp gebleken. Onze inzet is geweest hier meer bekendheid aan te geven, zodat het niet vergeten wordt.

Bert Rekker/Jouke Jongma

WANDELEN

Juliana-Wandeltocht te Heerenveen

De eerste Juliana-wandeltocht, georganiseerd door de Politie-Sportvereniging te Heerenveen, die Dinsdag werd gehouden, is een groot succes geworden. Niet minder dan 1330 personen namen hieraan deel en op een enkele uitzondering na werd de tocht, die ging door de mooie omgeving van Heerenveen en Oranjewoud, over een afstand van 25 km, door allen volbracht. De uitslagen luiden: Groepen burgers: 1. Gymnastiekveren. Advendo, Langezwaag, 49 1/2 p.; 2. T. C. te Steenwijk met 49 1/2 p.; 3. Gymnastiekveren. O.D.I. te St. Johannesga, 48 1/2 p.; 4. Buurtveren. Badweg, Heerenveen, met 35 1/2 p. Groepen militairen: 1e pr. Psychologische dienst van het Ministerie van Oorlog, tijdelijk gevestigd in het Kamp Donkerbroek met 56 p.; 2e 1ste Compagnie Fochteloo met 52 1/2 p.; 3. 4de Comp. Wolvega met 50 p.; 4. 3e Comp. Henrik met 48 p. Groepen Politie: 1e pr. Groep Veenhuizen met 57 1/2, welke vereniging tevens de eereprijs verwierf voor het hoogste aantal punten. Bovendien werd aan de gymnastiekveren. C.S.C. een extra-prijs toegekend voor het deelnemen met het grootste aantal personen.

De prijzen werden met een toepasselijk woord uitgereikt door den heer burgemeester Falkena van Heerenveen, die er op wees hoe deze eerste tocht een groot succes is geworden en de hoop uitsprak, dat dit succes zich in een stijgende lijn mag bewegen.

Groepsfoto OVW-ers Donkerbroek.

Leeuwarder Koerier 07-05-1946 Juliana Wandeltocht.